INFLUENŢELE NEGATIVE ALE *BULLYING*-ULUI ASUPRA ELEVULUI CU CES INTEGRAT ÎN ÎNVĂŢĂMÂNTUL DE MASĂ

THE NEGATIVE INFLUENCES OF *BULLYING* ON THE SPECIAL NEEDS STUDENT INTEGRATED IN MAINSTREAM EDUCATION

Mihaela TOMA, ORCID: 0000-0002-9912-6089
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 316.485:373
e-mail:tmihaela86@yahoo.com

În trecut, termenul asociat acestui tip de acţiune era cunoscut sub denumirea de violenţă, ulterior a fost înlocuit cu conceptul de *bullying*, care se practică în mod repetitiv din partea unui individ ce poartă denumirea de agresor, iar partea supusă acestui fenomen este victima, aceştia fiind actorii principali în cadrul acestui proces de intimidare, în urma căruia victimei îi este provocată suferinţă, intenţionat, de către agresor. Scopul principal este de a schimba atitudinile indivizilor din societate asupra elevilor cu cerinţe educaţionale speciale şi orientaţi spre promovarea şi aplicarea valorilor fundamentale ce trebuie respectate de fiecare persoană, şi anume: Iubire, Adevăr, Binele, Frumuseţea, dând dovadă de spirit civic şi de un bun cetăţean în societate şi în relaţiile cu ceilalţi din jur. A luat o amploare în ultimii ani, în instituţiile sistemului de învăţământul, de la nivel european până la nivel local, cu diferite grade de dezvoltare, acestea fiind în raport cu strategiile şi planurile de intervenţie aplicate în şcoală, în vederea prevenirii, diminuării sau stopării acestui fenomen, fiind unul dintre obiectivele constatate în urma consultării mai multor abordări despre această temă. Acesta poate fi de mai multe feluri: verbal, fizic, psihic/emoţional, de asemenea, poate îmbrăca şi forma de *cyberbullying*, în mediul online. Elevii cu CES pot deveni foarte uşor victime ale acestui fenomen, întrucât ei fiind incluşi în instituţiile din învăţământul de masă alături de elevii tipici, în timpul şcolarizării, încep să se evidenţieze anumite diferenţe între ei, de unde reies neînţelegeri, conflicte, ce degenerează în bullying, deoarece şi aşa elevii cu cerinţe educaţionale speciale resimt sentimente de frustrare, nesiguranţă, neîncredere în sine şi în propriile forţe, imagine de sine negativă, marginalizare, respingere, neacceptare, inferioritate faţă de ceilalţi elevi tipici şi de membrii comunităţii în care convieţuiesc împreună. Din mediul şcolar, managerul şcolii şi cadrele didactice care se implică în procesul incluziunii elevilor cu CES în clasele incluzive din învăţământul de masă, ar trebui să fie antrenaţi în modificarea atitudinilor din partea personalului şcolii, a elevilor tipici şi a părinţilor acestora, precum şi a altor membri din comunitatea locală şi societate, în general, faţă de elevii cu CES. Acest proces al incluziunii se bazează pe respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilităţi, astfel încât orice individ are dreptul la educaţie şi trebuie să i se acorde şanse egale, acces şi participare la propria dezvoltare, pe toate ariile, prin valorificarea potenţialului personal de care dispune fiecare elev în parte. De aici reiese un alt obiectiv,

şi anume, acela de a lucra în echipă personalul didactic, psiholog şcolar, mediator şcolar, auxiliar, nedidactic, în vederea stabilirii şi selectării celor mai bune metode de intervenţie în cazul copiilor care practică bullying-ul în şcoală, de asemenea, este obligatorie construirea unui parteneriat stabil cu familiile elevilor, în vederea continuării intervenţiei şi acasă, precum şi a monitorizării permanente. În instituţia de învăţământ, părinţii copiilor implicaţi în acţiuni de bullying trebuie să beneficieze de şedinţe de consiliere alături de copiii lor, în vederea restabilirii echilibrului interior [1, p.109]. Atitudinea exprimă o modalitate de raportare faţă de anumite aspecte ale realităţii şi implică reacţii afective, comportamentale şi cognitive. Cele trei dimensiuni ale atitudinii au valoare euristică, deoarece poate orienta demersul educativ de formare şi schimbare a atitudinilor şi metode şi tehnici ce vizează componentele afective, cognitive şi comportamentale ale atitudinii-ţintă. În structura caracterului pot exista trei grupe fundamentale de atitudini faţă de sine însuşi (modestie, orgoliu, demnitate, inferioritate, culpabilitate), atitudinea faţă de ceilalţi indivizi din societate (altruism, umanism, atitudini politice) şi atitudinea faţă de muncă. Atitudinile pot fi atât pozitive, cât şi negative, astfel agresorul şi victima adoptând diferite poziţii, cum ar fi: dominator, independent, empatic, responsabil, manifestând acceptare şi realizare de sine, relaţii de socializare, autocontrol, toleranţă, milă. Comportamentul copiilor care practică fenomenul de bullying poate fi schimbat prin sistemul de recompense şi pedepse, întrucât comportamentele adecvate ce sunt urmate de consecinţe pozitive au tendinţa de a fi repetate mai mult, iar numărul comportamentelor indezirabile, ce au efecte negative, sunt în scădere. În mediul şcolar din România, măsurile propuse necesare scăderii numărului de conduite deviante în şcoală, trebuie să fie în concordanţă cu factorii individuali (personali) şi cei sociali (externi) în determinarea acestor conduite. Factorii personali ţin de capacitatea personală a fiecărui elev de a reacţiona, adică de resursele personale, de capacitatea de a se adapta, unii elevi se pot adapta uşor, dispunând de comunicare, acceptarea regulilor impuse, de toleranţă la frustrare, în timp ce alţii se află la polul opus, la această categorie de elevi nivelul de adaptare este mai redus, astfel, ei sunt mai rigizi, intoleranţi, mai puţini permisivi în raport cu ceilalţi. Factorii individuali pot fi grupaţi în două categorii: factori constituţionali, dependenţi de latura ereditară şi de structura neuropsihică a copilului şi cei care ţin de unele particularităţi care sunt încă în formare. Factorii externi se referă la determinarea conduitelor de dezadaptare şcolară şi este motivată de faptul că motivaţia pentru elev joacă un rol esenţial, atitudinea sa faţă de şcoală sunt în strânsă relaţie cu realitatea psihopedagogică din şcoală, cu climatul afectiv din familie, cu gradul de dificultate al activităţii şcolare impuse de profesori sau părinţi. Aceştia pot fi: factori psihopedagogici de ordin familial şi de ordin şcolar [2 p.62,63,65,108,109].

Un alt obiectiv important care reiese din cele expuse este nevoia de formare iniţială şi continuă a cadrelor didactice din sistemul de învăţământul, din perspectiva fenomenului de bullying, în vederea prevenirii şi/sau intervenţiei în situaţiile reale întâlnite în diferite şcoli. În cadrul şcolii, cadrele didactice pot utiliza diverse metode prin care pot schimba atitudinile actorilor implicaţi în procesul incluziunii elevilor cu CES în clasele din învăţământul de masă, prin două etape: informarea personalului şcolii, a părinţilor

şi elevilor tipici, a altor cadre didactice din şcoală, cu privire la specificul şi particularităţile individuale ale acestei categorii de elevi, în special a cazurilor avute de către cadrul didactic la clasă. Astfel, persoanele informate ar putea conştientiza problemele cu care se confruntă aceşti copii şi faptul că ar fi nevoie de ajutorul şi suportul lor, pentru a putea avea parte de o educaţie corespunzătoare, în funcţie de tipul şi gradul deficienţei, iar exercitarea acestui fenomen asupra lor nu are decât o influenţă negativă gravă, în ceea ce priveşte starea lor generală de sănătate. Cea de-a doua etapă este sensibilizarea indivizilor cu privire la elevii cu CES, în vederea implicării lor în procesul incluziunii acestora în clasele din învăţământul de masă. Cadrele didactice trebuie să aibă capacitatea de a gestiona şi rezolva situaţii-problemă şi luarea deciziilor adecvate, în anumite contexte şcolare, prin asumarea de responsabilităţi, folosind metode didactice ca, metode verbale: explicaţia, conversaţia, exemplificarea prin situaţii concrete din clasă, expunerea, în scris, la avizierul şcolilor, prin intermediul afişelor, pliantelor, întocmirea fişei psihopedagogice, a unui studiu de caz pentru fiecare elev cu CES. Se organizează în cadrul şcolii, cu părinţii activităţi, în mediul extraşcolar, alături de ceilalţi membri ai comunităţii locale, implicarea şi participarea la viaţa socială şi la evenimentele organizate de către reprezentanţii autorităţilor locale, cu ocazia marcării unor zile importante, la nivel naţional [3, p.190].

În concluzie, o parte dintre indivizii societăţii au început să îşi schimbe atitudinile faţă de elevii cu cerinţe educaţionale speciale în bine, manifestând toleranţă, acceptare, empatie, sunt dornice să ofere ajutor acestor persoane, de ordin financiar, emoţional, mai ales la nivelul instituţiilor de învăţământ. La nivel social, mulţi dintre membrii comunităţii exprimă sentimente de respingere, ignorare faţă de copiii cu cerinţe educaţionale speciale şi din gesturile observate în cadrul unui interviu stradal, faţă de aceştia.

Referinţe:

1. RUDICĂ, T. *Psihologia frustraţiei.* Iaşi: Polirom, 2006. 109 p. ISBN 973-46-0341-8.
2. COSMOVICI, A., IACOB, L. *Psihologie şcolară*. Iaşi: Polirom, 2005. ISBN 973-683-048-9.
3. COCHINESCU, L. *Probleme actuale ale psihologiei sociale.* Piteşti: Paralela 45, 2008. 190 p. ISBN 978-973-47-0337-1.